บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ในลักษณะของการศึกษาสำรวจ (Servey Study) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยแบ่งตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ศึกษา
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ

1.1.1 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3,206 คน

1.1.2 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 25 คน

1.1.3 ประชาชน ได้แก่ ประชาชนที่เป็นผู้รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา ตามกลุ่มเป้าหมายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ 2539 จำนวน 181,100 คน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากผู้รับบริการประเภทการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ และผู้รับบริการประเภทการพัฒนาทักษะทางด้าน

อาชีพ เนื่องจากเป็นผู้รับบริการจากกิจกรรมที่มีหลักสูตร ระยะเวลา และมีการกำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายไว้ชัดเจนในแผนปฏิบัติงาน และเพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจัดเป็นผู้รับบริการประเภทการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารด้วย เนื่องจากกิจกรรมประเภทการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นการจัดบริการที่ดำเนินการโดยการพัฒนาแหล่งความรู้ มีเป้าหมายในการให้บริการกับทุกคนในชุมชน ดังนั้นกิจกรรมประเภทนี้จึงไม่ได้กำหนดเป้าหมายด้านจำนวนคนไว้ในแผนปฏิบัติงาน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและประชาชน โดยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.2.1 กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน (Yamane, 1973 อ้างใน ประคอง กรรณสูต 2525) จากขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้หาการกระจายของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ โดยใช้สูตรดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2525)

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากนั้นผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากรายชื่อตำบลในแต่ละอำเภอและเก็บข้อมูลจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลที่จับฉลากได้ จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

1.2.2 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เนื่องจากมีขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงศึกษาทั้งหมด คือ 25 คน

1.2.3 ประชาชน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน (Yamane, 1973) จากนั้นผู้วิจัยได้หาการกระจายของกลุ่มตัวอย่างจำแนกรายอำเภอ โดยใช้สูตร ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2525)

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = $\frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$

จากขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ ผู้วิจัยได้ทำเก็บข้อมูลจากประชาชนที่เป็นผู้รับบริการอยู่ในช่วงระยะเวลาที่เก็บข้อมูล จากตารางที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1.2.1 จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามที่ต้องการ (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนอำเภอ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวนกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชาชนผู้รับบริการตามกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มตัวอย่าง
เมือง	213	24	45,500	100
สูงเนิน	105	12	4,000	9
ห้วยแถลง	112	12	5,500	12
จักราช	157	18	6,500	14
ไชคชัย	119	13	7,740	17
หนองบุญนาก	95	11	4,000	9
ครบุรี	113	13	6,780	15
เสิงสาง	71	8	4,860	11
ประทาย	144	16	3,460	8
ชุมพวง	157	17	7,000	15
เมืองยาง	42	5	*	*

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวนกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชาชนผู้รับบริการตามกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มตัวอย่าง
ไนนสูง	174	19	5,940	13
พิมาย	164	18	5,600	12
แก้งสนามนาง	49	5	1,980	4
บ้านเหลื่อม	34	4	2,000	5
บัวใหญ่	210	24	10,080	22
คง	121	14	4,560	10
ขามสะแกแสง	63	7	2,460	5
ไนนไทย	184	21	6,480	15
ไนนแดง	57	6	1,680	4
ด่านขุนทด	176	20	9,600	21
สำนักตะคร้อ	42	5	*	*
สีคิ้ว	154	17	7,200	16
ขามทะเลสอ	44	5	2,600	6
ปากช่อง	171	19	10,740	24
ปักธงชัย	175	20	11,600	26
วังน้ำเขียว	60	7	3,240	7
รวม	3,206	360	181,100	400

หมายเหตุ กิ่งอำเภอเมืองยางและกิ่งอำเภอสำนักตะคร้อมีเป้าหมายการจัดกิจกรรมประจำปีงบประมาณ 2539 รวมอยู่ในอำเภอชุมพวงและอำเภอด่านขุนทด ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม

- กำนันและผู้ใหญ่บ้าน
- หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
- ประชาชน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ใน 3 ด้าน คือ

1. การประชาสัมพันธ์
2. การประสานงาน
3. การควบคุมและติดตามผล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1 รวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อกระทงในแบบสอบถามตามบทบาทแต่ละด้าน

3.2 นำข้อกระทงในแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการทางด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน นักวิชาการทางด้านการวิจัย และผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 5 ท่าน (ดูรายชื่อในภาคผนวก ข) ตรวจความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาข้อกระทงในแบบสอบถามว่ามีความตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมเนื้อหาเพียงใด เป็นรายข้อตลอดจนพิจารณา

ตัดสินความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ทั้งนี้ได้ใช้เกณฑ์การตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยจำนวน 3 ท่าน เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกและแก้ไขข้อกระทงในแบบสอบถาม ส่วนความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและตามที่ผู้วิจัยเห็นสมควร

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ ตามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแล้ว ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมอีกครั้ง

3.4 จัดรูปแบบของแบบสอบถาม โดยจัดทำเป็น 3 ฉบับ ดังนี้คือ

ฉบับ ก สำหรับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ฉบับ ข สำหรับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

ฉบับ ค สำหรับประชาชน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสำรวจ (Check List) โดยถามเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ฉบับ ก ถาม 5 ข้อในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ในการร่วมประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ฉบับ ข ถาม 5 ข้อในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานการศึกษานอกโรงเรียน และการเข้าร่วมประชุมประจำเดือนกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ฉบับ ค ถาม 4 ข้อในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
ปฏิบัติมาก	มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
ปฏิบัติน้อย	มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด/ไม่ปฏิบัติ	มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและทดลองใช้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านและประชาชน จำนวน 30 คน แล้วนำผลเฉพาะตอนที่ 2 มาคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliabity) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficent) (อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต, 2525)

เมื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาแล้ว ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94 แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีความเที่ยงสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้คือ

4.1 ผู้วิจัยทำเรื่องยื่นคำร้องต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยแจกแบบสอบถามแก่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้เก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามในวันประชุมประจำเดือนของแต่ละอำเภอ และได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมในวันที่ 10 สิงหาคม 2539 (วันกำนันผู้ใหญ่บ้าน) โดยได้อธิบายวิธีการทำแบบสอบถามก่อนลงมือทำและอ่านข้อความให้กลุ่มตัวอย่างตอบ เนื่องจากมีเวลาจำกัดและกลุ่มตัวอย่างบางคนมีปัญหาด้านสายตา

4.2.2 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ผู้วิจัยได้ประสานกับเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อแจกแบบสอบถามในวันประชุมประจำเดือนสิงหาคม 2539 ซึ่งได้จัดประชุมที่อำเภอบัวใหญ่ และได้ติดตามเก็บข้อมูลอีกครั้งในวันประชุมหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอประจำสัปดาห์ต่อมา

4.2.3 ประชาชน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับประชาชนผู้รับบริการจากกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้จัดเก็บในระหว่างวันที่ 22 กรกฎาคม - 16 สิงหาคม 2539 โดยมี พัฒนากร ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ช่วยผู้วิจัยโดยตลอด ในการแจกแบบสอบถามได้มีการตรวจสอบเมื่อรับคืนเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่แจกไปและได้รับคืนสมบูรณ์ถูกต้อง จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบสอบถามที่แจกไป	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนสมบูรณ์ถูกต้อง	ร้อยละ
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน	360	359	99.72
หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ	25	24	96.00
ประชาชน	400	397	99.25
รวม	785	780	99.36

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science ---> SPSS-X) วิเคราะห์ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำข้อคำถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และนำไปเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและความเรียง

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ข้อมูลลำดับขั้นการจัดค่าเกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน นำมาตรวจให้คะแนนโดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ตามมาตราส่วนของลิเคิร์ท (Likert Scale)

นำค่าคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มาหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ปฏิบัติมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุดหรือไม่ปฏิบัติ

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน เป็นรายด้าน โดยการทำสอบค่า F ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากผลการวิเคราะห์พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการวิเคราะห์ต่อโดยการทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Test)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย